

ВІДГУК

**Офіційного опонента, доктора наук з державного управління,
доцента Наконечного Володимира Васильовича, на
дисертаційне дослідження Бровка Олега Вікторовича на тему:
«Місцеве самоврядування в Польщі в контексті демократизації
країн Центральної та Східної Європи», надане на здобуття
наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю
23.00.02. – політичні інститути та процеси.**

Дисертація О.В. Бровка присвячена актуальній проблематиці аналізу європейського досвіду реформування та функціонування місцевого самоврядування для віднаходження ефективних шляхів і напрямків удосконалення системи місцевого самоврядування України. Дисертант звернувся до аналізу розвитку та становлення моделей місцевого самоврядування країн Центрально-Східної Європи, передусім Польщі, такий вибір пов'язаний спільним історичним минулим, географічною близькістю країн з Україною та тим, що маючи однакові стартові умови з Україною, їм вдалося вдало реформувати місцеве самоврядування, яке стало цілком відповідати сучасним світовим і європейським стандартам, забезпечити права, свободи та інтереси людини.

Проблема вдосконалення системи місцевого самоврядування в умовах суспільно-політичних трансформацій в Україні залишається актуальною як для науковців, так і для більш широкого загалу. Незважаючи на напрацювання великої кількості наукового матеріалу, присвяченого різним аспектам теорії і практики місцевого самоврядування в європейських країнах, доводиться визнати, що на сьогоднішній день комплексне порівняльне дослідження, спрямоване на аналіз можливостей використання досвіду Центрально-Східної Європи, в умовах українських реалій, відсутнє. Тому, слід вітати прагнення автора щодо вивчення зазначеної проблеми.

Дисертант опанував понятійно-категоріальний апарат сучасної політичної науки та методологію наукового дослідження інституту місцевого самоврядування. Слід відзначити уміле застосування автором низки методів

політологічних досліджень, а також використання ним досить перспективного компаративного методу дослідження.

Новаторський та міждисциплінарний характер дослідження О.В. Бровко обумовлений тим, що ним взятий за основу дискурс розвитку систем місцевого самоврядування європейських держав, що вже реформували місцеве самоврядування, проаналізована їх еволюція, зроблений акцент на головних здобутках і екстрапольований їх досвід задля пошуку найбільш оптимальних кроків, які було б доцільно використати в Україні щоб створити власну ефективну модель місцевого самоврядування без якої у нашу епоху неможливо собі уявити міцну і стабільну державу.

Мета і завдання дисертації сформульовані та виконані вдало і у повному обсязі. Завдання відповідають структурним частинам дисертації.

Теоретико-методологічна база роботи вдало підібрана, виправдана та являє собою оптимальну основу наукового пошуку у даній проблематиці.

Коректно, лаконічно й чітко визначені предмет і об'єкт дослідження.

Не викликають жодних заперечень усі пункти наукової новизни.

Дослідження побудоване логічно, збережена послідовність викладу матеріалу, не порушений зв'язок між структурними частинами, дотриманий науковий стиль викладу, який, у той же час, не перенавантажений занадто складними конструкціями. Це позитивно впливає на загальне сприйняття авторських тез і формує конструктивну наукову атмосферу даної дисертації.

У вступі обґрунтована актуальність теми дослідження, визначена ступінь її наукової розробки, об'єкт, предмет, завдання і мета дослідження, показано зв'язок роботи з науковими програмами, розкрито методологічну основу дисертації, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, розкрито особистий внесок здобувача.

У першому розділі, який покликаний проаналізувати теоретико-методологічні аспекти дослідження інституту місцевого самоврядування як елементу сучасної демократії, автор розпочинає свою дисертацію з аналізу теоретичних підходів до феномена місцевого самоврядування (п. 1.1.), де він

аналізує роль місцевого самоврядування в суспільно-політичному житті держави та дає визначення даній дефініції з позиції різних концепцій. Підрозділ 1.2. присвячений дослідженню інституту місцевого самоврядування та його місця в системі публічної влади. На основі праць провідних фахівців з цієї проблематики, О.В. Бровко демонструє знання минулих і сучасних тенденцій дослідження природи місцевого самоврядування, котрі вивчають управлінський та громадський аспекти даної інституції, а у наступному підрозділі (1.3.) аналізуються та порівнюються системи організації місцевого самоврядування європейських країн, на основі певних критеріїв порівняння виділяються різні типології та моделі місцевого самоврядування, які у переважній більшості є результатом порівняльних досліджень. При цьому особлива увага приділяється класифікації систем місцевого самоврядування, побудованих на основі аналізу перебігу та результатів адміністративно-територіальних реформ.

Цікавою й актуальною є тема, яку висвітлює автор у другому розділі, котрий присвячений порівняльному аналізу розвитку місцевого самоврядування в країнах Вишеградської групи. Підрозділ 2.1. детально розкриває функціонування місцевого самоврядування Вишеградських країн в соціалістичний період, який передував початку процесу трансформації системи місцевих органів влади цих країн. Чи не вперше у вітчизняній науці так ретельно проаналізовано за допомогою компаративного методу реформування місцевого самоврядування країн Вишеградської четвірки (п. 2.2.), розкрито особливості функціонування та перспективи розвитку самоврядного інституту даних країн (п. 2.3.).

Але ключовим у даній роботі є саме третій розділ, який уособлює у собі практичні втілення та синтез результатів наукового дослідження О.В. Бровка. У цьому розділі, який має назву «Особливості трансформації місцевого самоврядування в Польщі: перспективи імплементації польського досвіду в Україні», міститься аналіз експертних суджень провідних польських експертів у сфері місцевого самоврядування, які розкривають

дійсно актуальні питання щодо інституту місцевого самоврядування Польщі. Насамперед, автор на основі аналізу експертів дає оцінку самоврядній реформі Польщі (п. 3.1.), досліджує сучасний стан інституту місцевого самоврядування Польщі (п. 3.2.). Запропоновані автором напрямки та механізми вдосконалення системи місцевого самоврядування України з урахуванням досвіду Польщі, наведені у п. 3.3. даної дисертації є цілком виваженими та відображають реальний стан справ у цій царині, а запропоновані О.В. Бровком шляхи реформування та підвищення ефективності української системи місцевого самоврядування у контексті сучасних реалій та досвіду Польщі відображають здатність автора адекватно й обґрунтовано екстраполювати здобутки останньої у процесі оптимізації власної моделі місцевого самоврядування на «українські реалії».

У кінці кожного розділу подано чіткі стислі висновки, які відповідають тексту дослідження. В них формулюються основні ідеї дисертації, зокрема, послідовно виводиться думка про те, що Польща являє собою вдалий об'єкт наукового аналізу для використання її здобутків як у політичному так і у політологічному плані з метою вдосконалення системи місцевого самоврядування України.

Беззаперечним успіхом є те, що дисертація О.В. Бровка містить ґрунтовний аналіз усієї парадигми розвитку теоретичних основ інституту місцевого самоврядування. Автору також вдалося показати найбільш знакові сучасні наукові розробки, розглянути його сучасні теорії (с. 47- 48). У дисертації справді ретельно досліджено формування і розвиток інституту місцевого самоврядування, висвітлено основні періоди його генези.

Цікавим є висновок щодо вад та недоліків у діяльності місцевого самоврядування країн Вишеградської четвірки в соціалістичний період (с. 94–95). Цей приклад демонструє факт того, що, не зважаючи на нинішній ефективний стан функціонування моделі місцевого самоврядування, Вишеградські країни мали труднощі у її становленні.

Сучасна модель місцевого самоврядування Польщі є наслідком вчасного приведення даної інституції до сучасних вимог і викликів в умовах глобалізації, саме тому цікавим є висновок дисертанта, щодо демократичних змін Польщі, які відбулися в результаті адміністративно-територіального реформування країни (с. 154).

Автору вдалося проаналізувати місцеве самоврядування як інститут публічної влади та одночасно як інститут громадянського суспільства, тим самим удосконаливши розуміння його природи в політичній науці (с.67).

Важливість основних положень та висновків дисертації не лише для науки, а й практики, полягає у тому, що її автор, по-перше, розкриває принцип «апробованого наукового застосування» досвіду Польщі у сфері розвитку її моделі місцевого самоврядування, а по-друге, крізь призму її позитивного досвіду конструє авторську схему вдосконалення системи місцевого самоврядування України. Таким чином, у дослідженні О.В. Бровка містяться ідеї, які було б доцільно використати у діяльності відповідних державних структур, а також для удосконалення нормативно-правових актів України у галузі забезпечення локальної демократії держави. Таким чином можна сказати, що дисертація О.В. Бровка є самостійним, завершеним науковим дослідженням, котре було здійснено у контексті актуальних проблем вітчизняної науки.

Водночас, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зупинитися на його недоліках та зробити деякі зауваження:

1. У першому розділі автором проаналізовані різноманітні моделі систем місцевого самоврядування, де за основу класифікації взяті різні критерії порівняння, при цьому найбільш значимими є: адміністративні традиції і культура та політико-інституційні особливості державної структури й адміністративної організації (с.72-84). Але, на мою думку, авторське моделювання країн за організацією місцевого самоврядування мало би посилити результати дисертаційного дослідження.

2. В дисертації практично не відображено вплив на реформування та функціонування органів місцевого самоврядування країн Вишеградської групи, таких негативних явищ, як бюрократизм, корупція, непотизм, розповсюдження імітаційних практик, які, нажаль, присутні, за переконанням фахівців, у системі місцевого самоврядування України. Досвід посткомуністичних країн у подоланні цих негативних явищ чи запобіганні ним був би надзвичайно корисним для України.

3. При інтерпретації якісних та кількісних змін, що відбулися в результаті самоврядного реформування в країнах Вишеградської четвірки (с.111 та с.220) доцільно було б розглянути в такому ж розрізі характерні зміни для України, щоб зрозуміти що вже зроблено та яких нагальних змін потребує інститут місцевого самоврядування України.

4. Параграф 3.3, що присвячений напрямкам реформування місцевого самоврядування в Україні на основі польського досвіду, перевантажений посиланнями на закони при розгляді особливостей проведення АТР в Україні, чим погіршується стрункість викладу матеріалу. На нашу думку, тут варто було б приділити більше уваги аналізу процесів, за яких відбувається реформування місцевого самоврядування України.

5. Дисертант зазначає, що велике значення в ефективному впровадженні реформи місцевого самоврядування Польщі мала наукова група на чолі з М. Кулешою (с.143), а от стосовно України, то з тексту дисертації не зрозуміло хто з науковців в даний час працює над реалізацією вітчизняної реформи місцевого самоврядування.

Виходячи зі змісту дисертації, можна стверджувати, що дослідження О.В. Бровка є аргументованою, логічною та науково завершеною працею, яка була виконана на основі аналізу великої кількості вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, котра присвячена згаданій проблематиці.

Статті у фахових виданнях повністю висвітлюють основні наукові результати дослідження.

Таким чином можна констатувати, що дисертація О.В. Бровка виконана на високому науковому та фаховому рівні, відповідає пунктам 11, 13, 14 «Порядку присвоєння наукових ступенів та вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого ВАК України, а її автор О.В. Бровка, заслуговує на присудження йому наукового звання кандидата політичних наук зі спеціальності 23.00.02 – «Політичні інститути та процеси».

Доктор наук з державного управління,
доцент кафедри регіонального управління
та місцевого самоврядування
Харківського регіонального інституту
державного управління
Національної академії державного управління
при Президенті України,
начальник управління з питань розвитку
транспортної інфраструктури, торгівлі
та фінансових ресурсів
Департаменту економіки і міжнародних
відносин Харківської
обласної державної адміністрації

Наконечний В.В.